

POLITICI PUBLICE PRIVIND PARTICIPAREA COPIILOR ÎN PROCESUL DE LUARE A DECIZIILOR

Viorel BABII, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

The purpose of the article is to analyze how public policies in Moldova are promoting children's participation and what are the children's and expert's opinion on this issue.

Practical value of the study is determined by its relevance for all professionals working with children, but also for policy makers for a better understanding of ways to involve children in the design, monitoring and evaluation of policies addressed to them.

Este cunoscut faptul că nivelul de maturitate democratică al oricărui stat este în mare parte determinat de gradul de activism civic al populației, parte integrantă al căruia sunt copiii. Participarea încurajează copiii să se implice și să-și asume responsabilități, să inițieze activități și să implementeze proiecte pentru a contribui la dezvoltarea comunității lor. Participarea activă a copiilor reprezintă o condiție esențială pentru învățarea democrației.

Implicarea copiilor în luarea deciziilor înseamnă că ei pot influența lucrurile care îi afectează în mod direct și pot oferi o perspectivă diferită de cea a adulților. Aceasta poate ajuta adulții să înțeleagă problemele copiilor, poate contribui la adaptarea politicilor și serviciilor pentru copii la necesitățile lor, însemnând totodată recunoașterea importanței acestora în societate. Copiii pot fi implicați în luarea deciziilor individuale legate de viața lor, în elaborarea, prestarea și evaluarea serviciilor pentru ei, precum și în elaborarea și evaluarea politicilor naționale și locale.

Familia, școala, serviciile sociale și factorii de decizie au datoria să respecte dreptul copiilor la participare. Autorităților le revine obligația directă

de a asigura copiilor oportunități adecvate de a se face auziți în legătură cu problemele care-i vizează. Aceste angajamente ale statului sunt stipulate în Convenția ONU privind Drepturile Copilului, document pe care Republica Moldova l-a ratificat în anul 1993. Conform Convenției, participarea este un drept moral și juridic al tuturor copiilor. Ea trebuie să fie conștientă și benevolă și nu poate fi constrânsă.

Scopul studiului rezidă în *efectuarea unei analize privind în ce măsură politicile publice din Republica Moldova promovează participarea copiilor în procesul de luare a deciziilor și care este opinia copiilor referitor la acest subiect*. Studiul reprezintă o cercetare realizată prin aplicarea mai multor metode: analiza documentelor (examinarea legislației, regulamentelor și documentelor de politici care vizează copiii); ancheta sociologică în bază de chestionar online pentru copii și tineri (cu vârsta cuprinsă între 7 și 18 ani) ce conține întrebări închise (alegeri multiple); 3 focus-grup cu 22 de copii cu vârsta cuprinsă între 11 și 17 ani, dintre care 14 fete și 8 băieți, din diferite regiuni ale Republicii Moldova; interviul semistructurat cu 6 specialiști din diferite domenii (educație, sănătate, asistență socială și domeniul ONG).

Rezultatele cercetării demonstrează că, cu toate că drepturile copilului sunt recunoscute prin ratificarea de către Republica Moldova a Convenției, inclusiv dreptul la participare, participarea copiilor continuă să fie un fenomen nou pentru societatea noastră. Pentru că nu pot vota, opiniile copiilor sunt rareori auzite de către factorii de decizie, iar adulții nu sunt suficient de bine pregătiți să-i vadă pe copii ca deținători de drepturi și cetățeni proactivi. În același timp, există multe dificultăți cu referire la înțelegerea acestui drept de către adulți și copii și, respectiv, punerea lui în aplicare. Profesioniștii, actorii implicați în lucrul cu copiii sau prestatorii de servicii de orice tip pentru copii nu totdeauna sunt instruiți în măsură suficientă privind felul cum ar trebui să contribuie la realizarea dreptului copiilor la participare.

Deocamdată nu există o cultură prin care factorii politici și factorii de decizie să consulte copiii și tinerii în teme ce privesc viața acestora, pentru a-i implica în planificarea strategică, implementarea, monitorizarea, și evaluarea politicilor și serviciilor adresate copiilor. Respectiva atitudine are tangențe cu abordările tradiționale asupra participării, care, de regulă, le atribuie copiilor un rol de beneficiar, de obiect al intervențiilor și, mai puțin, de coparticipant la proces, de subiect al acțiunilor.

Cu toate că actualul cadru normativ al Republicii Moldova dispune de legi, regulamente, coduri instituționale și documente de politici, prin care este stipulat dreptul copilului de a-și exprima liber opinia, Republica Moldova nu dispune încă de o strategie națională sau de o politică axată expres pe promovarea art.12 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului. De asemenea, Republica Moldova nu are un departament guvernamental sau o

agenție responsabilă specializată de implementare a art.12 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, responsabilitățile fiind distribuite diferitor instituții conform domeniilor de competență, ceea ce face mult mai dificilă realizarea politicilor de participare ale copiilor.

Copiii recunosc importanța participării lor în procesul decizional și consideră că au suficiente posibilități pentru a participa în luarea deciziilor la diferite nivele. Totuși, o bună parte dintre ei au o înțelegere restrânsă a conceptului de participare și se limitează doar la o participare rudimentară, în care rolul copiilor este mai mult formal, de aplicare a deciziilor luate de către adulți. Mai mult, uneori copiii sunt puși în situații care nu au nimic comun cu participarea lor. De exemplu, membrii Consiliului Local al Copiilor și Tinerilor sunt adesea desemnați ca responsabili de rezultatele academice ale colegilor sau de disciplinarea acestora, invitând părinții la ședințe pentru a discuta despre reușita și frecvența semenilor, sarcini ce aparțin exclusiv cadrelor didactice.

Pentru a schimba situația dată este necesar ca autoritățile publice centrale și cele locale să întreprindă măsuri de asigurare a respectării dreptului la participare pentru toți copiii. Printre acestea ar fi benefice:

- Crearea unei instituții naționale responsabilă de promovarea participării copilului la nivel național și local.
- Organizarea consultărilor regulate cu copiii și tinerii privind implementarea Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului, în mod special a dreptului la participare.
- Informarea copiilor despre activitatea instituțiilor responsabile de promovarea participării copilului.
- Desfășurarea activităților de formare și instruire, inclusiv prin includerea modulelor despre participarea copiilor în curricula de bază în instituțiile superioare de învățământ, a profesioniștilor care să lucreze cu copiii în acest domeniu.
- Susținerea ONG-urilor care lucrează în domeniul promovării participării copiilor.
- Disseminarea practicilor de succes a diferitor modele de participare, care ilustrează cum sunt ascultate și luate în considerare opiniile copiilor.
- Elaborarea standardelor de activitate pentru Consiliile locale ale copiilor și tinerilor, prin care se va contribui la o eficiență instituționalizare a bunelor practici de participare a copiilor la nivel de fiecare comunitate etc.

Participarea copiilor depinde în mare măsură de atitudinea adulților. Anume adulții, profesorii, părinții, reprezentanții APL, decidenții la nivel național – toți cei care într-o măsură mai mare sau mai mică interacționează cu copiii și tinerii, trebuie să-i încurajeze să participe și să le ofere oportunități să o facă. Discutarea problemelor și deciziilor împreună cu copiii, la nivel local și național, va permite copiilor să devină cetățeni activi, capabili să-și formeze

propriile opinii despre viață în cadrul comunității și a țării, iar factorii de decizie vor putea adapta mult mai bine politicile elaborate la nevoile copiilor.

Referințe:

1. BEERS, H., INVERNIZZI, A., MILNE, B. *Beyond Article 12. Essential Readings in Children's Participation*. New York: Black on White Publishers, 2006. ISBN 974-93296-1-9.
2. *Convenția ONU privind Drepturile Copilului*. [Accesat 30.05.2013] Disponibil: http://www.unicef.org/moldova/CRC_RO.pdf
3. *Children and Youth Participation Resource Guide*. [Accesat 30.05.2013] Disponibil: http://www.unicef.org/ceecis/Child_Youth_Resource_Guide.pdf
4. PERCY-SMITH, B., NIGEL, T. *A Handbook of Children and Young People's Participation: Perspectives from theory and practice*. New York, 2010. ISBN 978-0-415-46851-0.
5. *Viața în ochii copiilor. Raportul copiilor despre respectarea Convenției privind drepturile copilului în Republica Moldova*. Chișinău: CIDDC, 2008.

*Recomandat
Maria BULGARU, dr. hab., prof. univ.*